

תוכן עניינים

2.....	מבוא
3.....	פרק א. הזכות לפרטיות בזכויות האדם הבינלאומיות
3.....	הגדרה וחשיבות הפרטיות לאדם
4.....	הזכות לפרטיות במערכת זכויות האדם הבינלאומית
6.....	השפעת הטכנולוגיה בזמן העכשווי על הזכות לפרטיות
102018	פרק ב. המאבק הבינלאומי נגד חדירת התאגידים למידע הפרטי: פייסבוק- קיימברידג' אנליטיקה – 102018
10.....	תיאור אירוע פייסבוק- קיימברידג' אנליטיקה – 2018
11.....	המאבק המשפטי
12.....	המאבק החברתי
14.....	פרק ג. המאבק הבינלאומי נגד חדירת התאגידים למידע הפרטי: צרפת נגד גוגל 2019
14.....	גוגל והזכות לפרטיות בצרפת
15.....	המאבק המשפטי
16.....	השפעות פסק הדין על חברות טכנולוגיות
18.....	סיכום
20.....	מקורות

מבוא

זכות לפרטיות נחשבת לזכות וותיקה שהתקיימה כבר ברומא העתיקה. זכות זו התאפיינה בעיקר ביכולת של בני אדם לנהל אורח חיים פרטי בבתיהם שהיו סגורים לציבור. מאז, הזכות לפרטיות התרחבה בצורות שונות בהקשרים פיזיים, כמו הסתרת מסמכים אטומים ועד פרטיות בלתי מוחשית כמו הסתרת מידע שהפרט איננו מפיץ לזולת (Cinar, 2021, p. 27). במהלך המאה ה-20 הזכות לפרטיות השתלבה במערכת זכויות האדם הבינלאומית והאזרית. אמנות בינלאומיות בנושא זכויות אדם כמו ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם משנת 1948 והאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966 הדגישו את הזכות לפרטיות; ואילו אמנות אזרחיות כמו באיחוד האירופי או ביבשת אמריקה גם כן שילבו את הזכות לפרטיות כחלק ממנגנון זכויות האדם (Humble, 2021, p. 2). אולם מרבית החקיקה הבינלאומית בנושא זכויות האדם התמקדה באיסור לחדור לפרטיותו של האדם באופן שרירותי, אך חקיקות אלו לא כללו הגדרות של המושג פרטיות, ובכך הדבר אפשר פרשנות כלפי היכולת של סוכנים שונים לפרש את הזכות האמורה לטובת האינטרסים האישיים שלהם.

תאגידי הטכנולוגיה הגדולים כמו אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ומיקרוסופט, פירשו באופן שנוי במחלוקת את הזכות לפרטיות, כאשר מצד אחד הם לכאורה פרסמו שהם חודרים לפרטיות הצרכן בתמורה לשירותים שהם מספקים, אך הם לא הסבירו באופן ברור מהו היקף החדירה לפרטיות, משך תקופת החדירה לפרטיות, וכיצד התאגידים משתמשים במידע שנאסף מהמשתמשים. חדירה זו על פניו איננה שרירותית שכן לעיתים קרובות הצרכנים הביעו את הסכמתם למדיניות הפרטיות של התאגידים בתמורה לקבלת שירותי תקשורת שונים בחינם (Humble, 2021, p. 7). אולם נתונים הראו כי תאגידים לעיתים חדרו לפרטיות המשתמשים גם ללא הסכמתם, או לחלופין התאגידים יצרו מניפולציה שאפשרה את הרחבת החדירה לפרטיות של המשתמשים ללא הסכמה ברורה מצד המשתמשים. אחת הדוגמאות הבולטות היה המקרה של פייסבוק ושל קיימברידג' אנליטיקה שחדרו לפרטיותם של עשרות מיליוני משתמשי אינטרנט ללא ידיעת המשתמשים בין השנים 2012-2018 (Hu, 2020, p. 2). בניסיון להתמודד מול התופעות הללו, החלו להתגבש חקיקות אזרחיות בארה"ב ובצרפת שנועדו להתמודד טוב יותר עם היקף החדירה של התאגידים לפרטיות התושבים. אולם נידמה כי ניסיונות אלו לא תמיד יצרו לחצים משמעותיים על התאגידים להפסיק את מדיניות החדירה לפרטיות המשתמשים (Houser, & Voss, 2018, p. 27; Voss, & Bouthinon-Dumas, 2020, p. 13).

שאלת מחקר: באיזו מידה ארה"ב וצרפת עומדות בסטנדרטים הבינלאומיים ביחס להגנה על הזכות לפרטיות?

מטרת המחקר: המחקר יבחן את האופן שבו מצד אחד זכויות האדם מדגישות את הזכות לפרטיות על בסיס מערכת זכויות האדם הבינלאומית והאזרחית כדוגמת האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות והן האמנה אירופית לזכויות אדם, אך מצד שני חברות הטכנולוגיה מצליחות לגשת למידע הפרטי של האזרחים באופן מאסיבי. המחקר יתמקד בטווח מחקר של שני מקרי מבחן משפטיים שהתרחשו בשנים 2018-2019 באירופה ובארה"ב, כנגד ענקיות הטכנולוגיה גוגל ופייסבוק: פייסבוק-קיימברידג' אנליטיקה - 2018; וצרפת נגד גוגל 2019. המחקר יתאר את היקף החדירה לפרטיות שבוצעה בשני מקרי המבחן, ואת הניסיון המשפטי והחברתי להתמודד עם בעיית החדירה לפרטיות מצד תאגידי הטכנולוגיה.

פרק א. הזכות לפרטיות בזכויות האדם הבינלאומיות

פרק זה יתאר תחילה את הזכות לפרטיות – הגדרה וחשיבות הפרטיות לאדם. לאחר הבנת ההגדרה, אתאר את הזכות לפרטיות כפי שבאה לידי ביטוי במערכת זכויות האדם הבינלאומית. הפרק יתמקד במשמעויות של האמנות הללו, הפרשנויות והמעמד המשפטי שלהן. מכיוון שתאגידים הינם רב לאומיים, יש לבחון את מערכת זכויות האדם הבינלאומית והן אזורית כמו באירופה וביבשת אמריקה. לשם כך אציג את זכויות האדם שמתמקדות גם בנושא הפרטיות, כדוגמת ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם, 1948 סעיף 12; האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, 1966 סעיף 17. אבחן גם אמנות וחוקים אזוריים כמו האמנה האירופאית לזכויות אדם, 1950 סעיף 8; ואמנת אמריקה לזכויות אדם "אמנת סן חוזה, קוסטה ריקה", 1969 סעיף 11. לאחר הבנת סוגיית האמנות הבינלאומיות הפרק גם יבחן את האופן שבו הטכנולוגיה בזמן העכשווי מאתגרת את הזכות לפרטיות אל מול האמנות הוותיקות.

הגדרה וחשיבות הפרטיות לאדם

המונח הזכות לפרטיות מבוסס על המילה הלטינית – *privatus*, שמשמעותה היא "נפרדת מהחיים הציבוריים". הכוונה היא להדגיש את החיים הפרטיים של האדם שאותם הוא מרחיק מהתחום הציבורי ואיננו מעוניין שאחרים ילמדו ויכירו את חייו. פרטיות איננה בהכרח מתארת סוד מוחלט בחיים הפרטיים, ובפרטיותו של האדם זה עדיין יכול לחלוק מידע עם אנשים שעליהם הוא סומך (כמו משפחה או אנשים קרובים) ומוכן להעביר להם מידע שאותו הוא איננו מוכן לחלוק עם גורמים אחרים. הזכות לפרטיות מעוצבת בצורה מוחשית ובלתי מוחשית כאשר אדם מנסה להסתיר את אורח חייו מאחורי הסתרה פיזית כמו קירות בית ומסמכים אטומים, או לחלופין בצורה לא מוחשית כמו הסתרת מידע אישי בכך שהאדם פשוט איננו מספר אותו לזולת (Cinar, 2021, p. 27).

הזכות לפרטיות נתפסת בפרשנויות שונות כמו הזכות לרכוש. מידע אישי של האדם הינו רכוש הפרטי שלו, ואילו רכוש פרטי של האדם יכול לשמר, להכיל ולפתח מידע אישי על הפרט. לפיכך יש הרואים בזכות לפרטיות כמו סוג של רכוש פרטי. לכן חדירה או הפרעה לרכוש פרטי כמו לרכב, מבנה וחצר, עשויים להיחשב כמו פגיעה בפרטיות. נכסים אלו נחשבים לחלק מתפיסת "העצמי" של האדם והם יכולים להוות עבורו משאבים שבו הוא יכול להחזיק מידע אישי ולפתח מידע אישי. עם זאת, ההבדל בין זכות לפרטיות לבין זכות לרכוש היא ביעדים שלהם. הזכות לפרטיות מתמקדת במידע ומרחב האישי של הפרט, ואילו זכות לרכוש (קניין) מדגישה את הרכוש עצמו של הפרט (Kamleitner, & Mitchell, 2019, p. 437).

הזכות לפרטיות נתפסת מבחינה אזרחית לשאיפה עתיקה. כבר ברומא העתיקה אנשים הקפידו לעצב לעצמם בתים אטומים שאפשרו להם לנהל אורח חיים פרטי. בשנת 1361 הכתר הבריטי חוקק את חוק "שופטי השלום" שאפשר לשופטים להעניש אנשים שפגעו בשלום, כולל מעצרים של אנשים "שעקבו אחר אנשים אחרים" ובכך יצרו חשדות ועוינות. במאה ה-16 הורחבו חוקים בנושא הפרטיות לאחר התפתחות בתי הדפוס הממוניים; בשנת 1710 נקבע באנגליה כי פתיחת מכתבים ללא רשות של גורם רשמי או הנמען, הינה בלתי חוקית; במהלך המאה ה-19 בארה"ב החלו להתפתח דיונים למכביר אודות הזכות לפרטיות במהלך מלחמת האזרחים; במהלך המאה ה-20 הזכות לפרטיות התפתחה לאחר מלחמת העולם השנייה במסגרת עיצוב אמנות בינלאומיות בנושא זכויות אדם; ובמאה ה-21 התפתח דיון על הזכות לפרטיות בעקבות ההתפתחות הטכנולוגית. כלומר הזכות לפרטיות בהיסטוריה האנושית תמיד הייתה מוקד לדיונים ושיח ציבורי אודות מהי זכות לפרטיות, מהן גבולות הזכויות לפרטיות, באילו מצבים ניתן לפגוע בזכות לפרטיות ומיהם הגורמים